

MÒCHENO AN JUNGEN MÒNN AS LEPT AS EN VÈLT

Der Kas gamòcht as de Tingler

Roberto Paoli ha 33 anni, vive a Roveda in località Tingherla e da circa otto anni ha deciso di fare dell'allevamento del bestiame e della lavorazione del latte la sua attività lavorativa esclusiva. Nella sua stalla si prende cura ora di diciassette mucche con il latte delle quali produce un formaggio genuino da lui denominato "Nostrano della Tingherla". Un formaggio che, a breve, potrà essere acquistato anche nei punti vendita della Famiglia Cooperativa Perginense: oltre che un meritato riconoscimento per la dedizione e la maestria con la quale Roberto si dedica al suo lavoro, un ottimo esempio di concreta fattibilità della filiera corta.

Der Roberto van Manlettn, pet de saï'n draiondraiskjor, ist an jungen mònna va Oachlait as va laischar öchtjor hòt u'ganòmmen za gea' nea'mer vort za òrbetn ver za plaim hoa'm ont

òrbetn svèlt. Der steats gònzejoras de Tingler; pet de saï'n a eltem hòter paut an nai'n stöll bou as hait hòt er simzen kia ont der tuat lem as en sèll. Dertuat nèt verkaven de milch va de saï'n kia bavai der hòt galeart za òrbetn sa ont za kochen kas. Öll to, binter ont summer, steat er au um vînva en devria ont mear as a por stunnun hòt er òrbet en stöll ver za guernam, mèlchen, strigln, mistn ont putzn. Derno finz en de zait van vormes tuat er kochen kas ont um viara nomitto vònkt er bider u' pet de mistern en stöll. Iaz en langes, dòra tuat er sa auslòng asou meing se bolèssnaa a ker vrisches gros. En summer envese ver drai mu'neth tuat er sa en pèrng ober der hòt glaich vil òrbet ver za ma'n ont tròng inn's heib. De doi ist a schbara ont lònka òrbet bavai en

Oachlait s ist za roa'ne ver za prauchen maschi'n ont alura miast men ölls pet de hent tea': ma'n, kearn, scheibern ont tròng innaa, nou a bia a vòrt ölls as en puckl pet de re'n. S ist de saï' mama aszan mearestn tuat en hèlven bavai der saï' tata tuat nou òrbetn ont kimpt hoa'm lai zobenz. Runt a lònka ont schbara òrbet dòra ver im ist aa desell en langes ver za bërvén aus der mist onttrungen de bisn. De kia tuat er sa guernam laischiar van gònzn pet en saï' heib ont asou de milch ist nou èchter ont giater ver za kochen an guatn kas. Der saï' kas hòt er en taft: "Nostrano va der Tingler". Men muten kaven derekt ka im ont, en kurza zait, aa en de boteing va de „Famiglia Cooperativa Perginense“ as de hom se enteressiert ont de hom en pfrökt za meing verkaven der doi ausönder

Retratt va de Antonella Moltrer

produkt as kimpt gamòcht van gònzn en inger tol. Der Roberto ist runt vroa bavai asous kimpt en erkennt de saï' mia ont de saï' òrbet ober nou vrearer ist er bavai der mut lem en saï' dorf ont mòchen a òrbetas gjip en vil vrait!

NM

CIMBRO

Di "khlummane lustege tritt" gian vürsnen disan summar o

In un incontro con i genitori, il Comune di Luséma e l'Istituto Cimbro hanno presentato il nuovo progetto per l'estate: proseguirà il servizio di continuità anche nei mesi di luglio e agosto per dare la possibilità alle mamme di continuare a lavorare e per stimolare i bambini all'apprendimento precoce della lingua cimbra.

In biane bochan di schual vo Lusérn bart spèrm. An ándar djar schual iz verte un palle bartanda áhevan di vakántze: vil khindar bartn gian atz meer, zo venna di none, odar stian in lânt zo godra di schümman un lângan tang von summar. In dise sbere zaitn di mâmme un di tatte mochta mâmme un platz zo giana auz pa tagte.

Asó dar Kamou vo Lusérn un dar Kulturinstitut - hërt a tènti att sött problematice - hám subito pesàrt zo venna a soluziong: ditzia iz auzgivalt pittn naüge prodjekt boda hoatz

"Khlummane lustege tritt". Di amministratzion, segante ke pinn djar 2011 di khindar beratin khennet zo soina hërt a mearar, hatten gëtt zo tüana au zo halta da in lânt soi schual. An arbattisch, gjimacht vo laüt von Kamou, von Kulturinstitut Lusérn un vo dar Università vo Tria, hatt ridagimacht an prodjekt au zo lega a schual azpe a tagesmutter, zoa azta di khlumman khindar vo biane monat finn afti drai djar mangse vennen pinn sèllnen von

Ka schual lirntma zo reda az pe biar
Archivio Kil

khindargart. Dar naüge sètz iz di Haus von Lusènar boda iz khennet auzgimacht pezzar proprio vor di khindar. Disa boch in an treff pinn famildje, dar Kamou, dar Kulturinstitut, di Monica von Mökk - boda vo zbuantzekh djar lirnt abe di maistre un steat nà in gântz prodjekt - un di Maria Grazia Gasperoni

voda koperativa tagesmutter "Il Sorriso" vo Tria, hám auzgimacht baz sa hám detzidart vor in summar. "Di prospective soin guat: in setèmbre bartma gian vürsnen Pittar schual un di khindar bartn soin sibane un vor ditzia mochpar machan arbatn in Haus von Lusènar zo tüana offe naüge lokel un grôzazam di mensa" hatta khott dar Bürgarmaistar Luca Nicolussi Paolaz. "In an prodjekt vodar Provintz atti pari opportunità hâbar detzidart zo legada drinn ünsarna schual un vorsan zo machase gian vùr in

ludjo un agosto o. Ditzia bart sichar lizzan zait in mâmme z'arbata auz pa summar o. Di Provintz hatt vorstânt ke bar hâmsan månglun di númmar soinda un asó izta khennet finantziat dar prodjèkt".

Azpe hërt, ünsama zung khinnt gilekh an earstn: "Dise prodjekte soin khennet untarstüzt umbrómmi biar soin a mindarheit. Vo da sèll hâbar givânh ditzia gëlt vodar Provintz un azpe Kulutinstitut bartn sichar gian nà in esidjentze von famildje ma daz mearaste

von alln barpar arbatn zo halta au ünsama zung" iz gânt vürsnen dar Vorsitzar von Kultutinstitut Fiorenzo von Kastelé, "defatti z' metsch boda bart sèmm soin pinn khindar, bart ren hërt a zpe biar". Inn z' schraiba di khindar hattma zait finn atz achte vo sunjo un z' mangda nemmen toal di khindar von Lusènar in di bëlt o. Solo azpar stian panândar un ren hërt a zpe biar, mabar hám eppaz mearar vor ünsar lânt un ünsar kultur.

Andrea Zotti

LADINO L MUSEO DE FASCIA À METÙ A JÍR NA MESA TORONA SU LA ATIVITÈDES E LA PROSPECTIVES DI MUSEES DE NOSC RAIONG

"L scrin de la memoria"

La sede principale del "Museo Ladin de Fascia"

L'event l'à abù inom "L scrin de la memoria" e l'à metù man col bilanz de depù esperc, ence da foravia, per i 10 egn del Museo fascian te sia senta neva. Ma l'é passa 30 egn che l'idea de n museo te Fascia la se aea fat inant te l'Istitut Ladin de Fascia, che te chel temp envièva via enrescides scientifiches su lengaz e cultura materièla de la valèda. L museo ades l'è ence fojina de scomenzadives adum ai comuns, a la scola, a l'azienda de promozion turistica, e l'è tras volù esser element yif per la comunanza e no demò na esposizion de erc', massaries e recordanzes del passà.

Daniela Brovadan, che l'è una de la responsaboles del Museo, l'à metù al luster la desferentes sezions de la majons e sia novitèdes: "Aon passa 6000 toc', spartì te aquisizions e donanzions, e de chestes sion dalbon stolc" disc Daniela. "Chel che ne dèsc la jent del post la vegn dal cher e la

viventea l' leam anter museo e la comunanza. Per chest sion dò a formalizè ence la costituzion del grop 'Amisc del Museo'".

Apède a la senta zentrèla va recordà ence la sentes destachèdes del museo, La Veia Sia e l Molin de Pezol, apède a la Boteiga da Pinter; velgunes desché chela su la Mèlga e cheles sul Alpinism e sul Turism les sarà tot portèdes a compiment.

L Museo de Fascia l'à na concezion lineara, l'è soi da lejer, da viver e da moscèr; e se pel l'entener sun depù livie. Ti ultimes egn la zifres di vijitadors les é ruèdes a 7000 (entrèdes individuelas) e autres 3000 a presciapêch per chel che vèrda la scomenzadives didatiches e cheles leèdes al turism.

Esperc' se à metù a confront sul ruol di musees de anchè, e sun velgunes strategies da porter inaint a una: danldaldut i musees

del davegnir cògn aer un contat strent e atif con la vita de la comunanza; a dir la sia sun chest l'è ruà i espèrc del Museo de San Michel a l' Adesc, del Museo de Scienzes Naturales de Trent, amò studiousc de museografia de la Università de Trent, e a uzèr fora la situazion anter la valedes entorn l' Sella se à palesà ence Stefan Planker, diretor del museo Ciastel de Tor con chel che l museo de Fascia à raporc' de fradaa.

L leam anter musees vejins l'è semper più strent, per chel che vèrda l'endrez de mostres o de studies te setores spacifics e l'è dò a crescer la voa de na ré per fer proponetes a una. Un ejempi de chest leam l'è la colaborazion neva e dassen interescianta anter l' prezious Museo Geologich de Pardac' e l' Museo de Scienzes Natureles de Trent, desché à dit sò diretor Michele Lanzinger.

m.d.